

SKIEN

PÅ TUR HJELLEVANNET RUNDT

KULTURSTIEN HJELLEVANNET RUNDT

er en 5,6 km lang tur – uten start eller ende – rundt Hjellevannet. Turen går langs Hjellebrygga gjennom industri- og handelsområder på Klosterøya, Herkules og Myren, langs naturskjønne omgivelser på Bakkestranda og over flere bruer. Det er fine rastemuligheter på Bakkestranda, der bord og benker er satt ut.

Hjellevannet ble demt opp da Norsjø-Skienkanalen ble anlagt. Denne eldste delen av Telemarkskanalen ble åpnet i 1861. Skien sluse forbinder kanalen med havet og er en del av stien.

På Faret har den eldste daterte kirken i Norge ligget. Hakastein kirke ble bygget tidlig på 1000-tallet. Funn tyder på at det også har ligget en enda eldre kirke her. Det er funnet spor etter et eldre hedensk gravfelt. Stedet der kirken lå, er ikke avmerket per i dag. Det går en smal sti ut til Galgeholmen, som var rettersted i eldre tid.

God tur!

- 1 Laugstolparken
- 2 Skien sluse/ PM5/ Fløtermonumentet
- 3 Klosterøya
- 4 Klosterfoss og kraftverket
- 5 Galgeholmen
- 6 Faret/Hakastein
- 7 Elstrømbua
- 8 Myren
- 9 Jonassens bru
- 10 Fartangen
- 11 Bakkestranda
- 12 Hjellebrygga

1

36

Hjellen

12

2

Smieøya

Damfoss

Hother Bøttersgate
Granebanen

Bakkestranda

357

Farelva

Myren

9

Brannstasjon

8

Fartangen

11

Klosterøya

3

7

Elstrømbua

Hjellevannet

Bokholmen

4

354

6

Galgeholmen

5

Herkules

59

36

1

Laugstolparken

Flyselskapet Fjellfly hadde sin sjøflyhavn her innerst i Hjellen på 1950 og 60-tallet. Fra gammelt av ble området kalt Dølevik. Hit kom folk fra øvre Telemark – teledølene – inn med varene sine. Laugstol bruk var et tresliperi. Fra 1885 var bruket det første elektrisitetsverket i landet som leverte strøm til bolighus.

2

Skien sluse/ PM5/ Fløtermonumentet

Skien sluse ble bygd der det før gikk en foss, Langefoss. Kanalen forsynte fabrikkene på Union Bruk med tømmer til papirproduksjon. Det fredete bygget PM5 – Papirmaskin 5 - fra 1881 ligger tett ved slusa. Fløtermonumentet "Gjennom foss" er laget av Trygve M. Barstad. I Skiensvassdraget har det vært fløtet tømmer i tusen år.

3

Klosterøya

Fram til 2006 holdt Norske Skog Union til på Klosterøya. Union Co. produserte avis- og bokpapir. Benjamin Sewell blir regnet som Unions grunnlegger. "Damer i blest" av Marit Benthe Norheim pryder papirfabrikkens nedlagte renseanlegg. Klosteret på øya, Gimsøy kloster, ble trolig opprettet av Dag Eilivsson like før midten av 1100-tallet. Det finnes praktisk talt ingen rester igjen etter klosteret.

4

Klosterfoss og kraftverket

Klosterfoss kraftverk er eid av Akershus Energi og ble satt i drift i 1969. I Klosterfossen har det vært laksetrapp siden 1886. Brua fra Klosterøya til Herkules åpnet i 2010.

5

Galgeholmen

Galgeholmen var rettersted fra rundt år 1600. Ute på holmen finnes det flere gravhauger. På området innenfor Galgeholmen var det en gammel gravplass. Der lå også Hakastein kirke, kanskje Norges eldste kirke. Det kan ha vært flere kirker her gjennom tidene. To kristne graver på stedet er datert til 8-900 tallet. De forteller om tidlig kristning i området, lenge før Olav Tryggvason og Olav den hellige startet sine misjonstokter.

6

Faret/ Hakastein

Fra gammelt av var Faret fergested med gjestgiveri for reisende som kom over Geiteryggen fra øvre deler av Telemark. De ble rodd over Hjellevannet til Fartangen på Bakken eller helt inn til Dølevik i Hjellen. De hvite bygningene nede ved elva ble bygd som det nye Bratsberg Amts sykehus og stod ferdig i 1830. Den store, rosa bygningen har huset Telemark Fylkessykehus og vært brukt som psykiatrisk sykehus.

7

Elstrømbua

Elstrømbua (1983) har seilingshøyde på 16 meter. Ovenfor bua ligger Kjempa som en synlig kolle midt i mot. Kjempa eller Kjempeåsen er en bygdeborg fra folkevandringstida (ca. 400 - 600 e. Kr.) og var antagelig en del av et toll- og forsvarssystem.

8

Myren

Falkumelvens Iskompani skar is på Falkumelva. Isen oppbevarte de i ishus, som lå på Myren. Her lå også Myren tresliperi (1908) som brukte tømmer fra Løvenskiolds skoger. Den store mursteinspipa og likeretterstasjonen stammer fra tresliperiet, som brant i 1978. Nå er det avløpsrensaneanlegg, politihus, brannstasjon, kontorer og forretninger på Myren.

9

Jonassens bru

Gangbrua over Falkumelva er oppkalt etter bryggeribestyreren og forretningsmannen Eduard Otto Jonassen. Han drev forretningsvirksomhet i området og var den som la om brennevinsbrenneriet på Lundetangen til ølbryggeri i 1854. Brua åpnet i 2008.

- 10 **Fartangen**
Mellom Fartangen og Hakasteinsfaret rett over vannet var det i århundrer en fergestrekning. Reisende ble rodd over vannet og tok veien over det som het Farmarken, der Oscarsgate ligger i dag, og inn til byen.

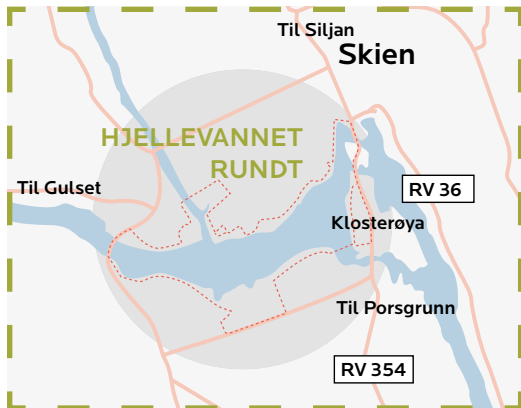
11

Bakkestranda

Langs Blekebakken var det tømmeropplag. Stolpene ute i vannet heter røttere. De fantes tidligere i hele vassdraget og ble brukt til å fortøye tømmer. Tidligere var Skiensvassdraget lager for tømmer til sager og papirindustri. De store betongklossene ble brukt til å fortøye tømmer når det var flom.

Hjellebrygga

Ekspedisjonsbygningen til Telemarkskanalen er tegnet av arkitekt Haldor Børve. Rutebåtene går fra Hjellebrygga slik de gjorde da brygga var ny tidlig i forrige århundre. Da var vannveiene den viktigste transportåren i Telemark. Rutebåter og lastefartøy gikk til Dalen og Notodden. Noen av rutebåtene tok også med varer og levende dyr. I dag er Telemarkskanalen en ren turistkanal.

Kulturstien Hjellevannet rundt går langs Hjellevannet i sentrale deler av Skien.

Et strekk sammenfaller med kulturstien Bakkestranda-Bryggevannet, der det er satt opp flere illustrerte informasjonsskilt.

Stien går for det meste langs gang- og sykkelstier på grus og asfalt, men også på et lite stykke skogsti rett etter Elstrømbua. Turen kan gjerne sykles.

Det er parkeringsmuligheter i Hjellen, på Bakkestranda, Myren og Herkulesområdet. Mer informasjon om kulturstien Hjellevannet rundt finner du på www.skiensvassdraget.no

Informasjonsbrosjyren er utgitt av Historisk forum og Skien kommune, kulturavdelingen i samarbeid med Skribenten Ole Bjørn Ulsnæs.

www.skiensvassdraget.no

www.skien.kommune.no/kulturstier

**HJELLEVANNET
RUNDT**

SKIEN KOMMUNE
Kulturavdelingen

